

MAKTABGACHA TA'LIMDA SIFAT VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH USULLARI

Suvonova Muxlisa

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasitalabasi

Annotatsiya. *Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, innovatsion metodlarni joriy etish hamda xalqaro tajriba asosida rivojlantirish masalalari chuqur tahlil qilinadi. Mavzuda sifat va samaradorlik tushunchalari, ularning pedagogik jarayondagi o'rni, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari keng yoritilgan. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tizimining rivojlanish istiqbollari, davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari va zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha ilmiy tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Maktabgacha ta'lim, sifat, samaradorlik, rivojlanish, innovatsiya, raqamli texnologiya, pedagogik yondashuv, muammo, yechim, ta'lim sifati.*

Аннотация. *В статье представлен глубокий анализ вопросов совершенствования системы дошкольного образования в Республике Узбекистан, повышения качества и эффективности образования, внедрения инновационных методов и её развития на основе международного опыта. В статье рассматриваются понятия качества и эффективности, их роль в педагогическом процессе, существующие проблемы и пути их преодоления. Также даются научные рекомендации по перспективам развития системы дошкольного образования, приоритетным направлениям государственной политики, внедрению современных цифровых технологий.*

Ключевые слова: Дошкольное образование, качество, эффективность, развитие, инновации, цифровые технологии, педагогический подход, проблема, решение, качество образования.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the issues of improving the preschool education system in the Republic of Uzbekistan, increasing the quality and efficiency of education, introducing innovative methods and developing it based on international experience. The topic covers the concepts of quality and efficiency, their role in the pedagogical process, existing problems and ways to overcome them. It also provides scientific recommendations on the development prospects of the preschool education system, priority areas of state policy, and the introduction of modern digital technologies.

Keywords: Preschool education, quality, efficiency, development, innovation, digital technology, pedagogical approach, problem, solution, quality of education.

Kirish. Maktabgacha ta'lim — bu bolaning shaxsiy, intellektual, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda bolaning tafakkuri, dunyoqarashi, nutqi, his-tuyg'usi va ijtimoiy ko'nikmalari shakllanadi. Shu bois maktabgacha ta'lim tizimining sifat va samaradorligini ta'minlash mamlakat taraqqiyotining poydevori hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda ta'lim tizimida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2017-yilda Maktabgacha ta'lim vazirligi tashkil etilib, ushbu sohada boshqaruv va nazorat tizimi yaxlit holga keltirildi. Shuningdek, "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" asosida bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasi 2025-yilgacha 80 foizga, 2030-yilgacha esa 100 foizga yetkazish vazifasi belgilangan.

Ammo tizimda sifat va samaradorlikka to'siq bo'layotgan qator muammolar hamon mavjud. Shuning uchun bu boradagi ilmiy tahlil va takliflar amaliy ahamiyatga ega.

1. Maktabgacha ta'limda sifat va samaradorlik tushunchasi

Ta'lim sifatini belgilashda ko'plab omillar e'tiborga olinadi. Sifat — bu nafaqat o'quv dasturining mazmuni, balki pedagogik jarayonning barcha bosqichlarida bolalarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish darajasidir. Samaradorlik esa, pedagogik faoliyat natijasining o'z maqsadiga mosligi, ya'ni erishilgan natijalar bilan sarflangan resurslar o'rtasidagi muvofiqlikni anglatadi.

Sifat va samaradorlikni ta'minlash quyidagi shartlarga asoslanadi:

Pedagogik kadrlar sifatini oshirish. Tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasi yuqori bo'lmasa, ta'lim samaradorligi ta'minlanmaydi. O'quv-dasturiy materiallarni yangilash. Dasturlar zamonaviy talab va xalqaro mezonlarga mos bo'lishi zarur. Bola shaxsiga yo'naltirilgan yondashuv. Har bir bolaning individual rivojlanish sur'atini inobatga olish. Ta'limda innovatsiyalarni qo'llash. STEAM, Montessori, Reggio Emilia, Waldorf kabi metodikalar samaradorlikni oshiradi. Ota-onalar bilan hamkorlik. Ta'lim jarayonida oila va bog'cha o'rtasidagi hamkorlik ijobiy natija beradi.

2. Maktabgacha ta'lim tizimidagi mavjud muammolar. Maktabgacha ta'lim tizimida hali ham bir qator muammolar mavjud bo'lib, ular sifat va samaradorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi:

Hududlar o'rtasidagi tafovut. Qishloq joylarda bolalar bog'chalari soni yetarli emas.

Kadrlar malakasining pastligi. Yangi pedagogik texnologiyalarni biladigan mutaxassislar kam.

Moddiy-texnik baza yetarli emas. Ko'plab muassasalarda zamonaviy o'yinchoqlar, multimedia vositalari, o'quv qurollari yetishmaydi.

O'quv dasturlarining moslashmaganligi. Ayrim bog'chalarda bir xil dastur barcha bolalarga tatbiq etiladi, individual farqlar e'tiborga olinmaydi.

Ota-onalar pedagogik savodxonligi past. Ota-onalar ta'lim jarayonida faol ishtirok etmaydi. Raqamli texnologiyalarni qo'llashdagi qiyinchiliklar. Internet infratuzilmasi sust, texnik vositalar yetishmaydi. Ushbu muammolarni hal etish uchun

tizimli yondashuv va innovatsion strategiyalar zarur. Ta'limda sifatni oshirish uchun quyidagi yo'nalishlar asosiy hisoblanadi:

Pedagogik jarayonni modernizatsiya qilish. Ta'lim metodlarini yangilash, interaktiv mashg'ulotlar tashkil etish. Ilmiy-metodik asoslarni takomillashtirish. Yangi o'quv qo'llanmalar, metodik tavsiyalar ishlab chiqish. Raqamli texnologiyalarni tatbiq etish. Multimedia, onlayn ta'lim platformalari, virtual o'yinlar orqali bolalarda qiziqishni kuchaytirish.

Psixologik-pedagogik yondashuv. Har bir bola uchun individual rivojlanish xaritasi tuzish. Xalqaro tajribalarni o'rganish. UNESCO va OECD kabi tashkilotlarning ilg'or tavsiyalarini milliy tizimga moslashtirish. Ota-onalar bilan hamkorlik. Maktabgacha ta'lim sifatiga oilaning ta'siri katta, shu bois "Oila va bog'cha hamkorligi" dasturlarini kuchaytirish zarur.

4. Samaradorlikni oshirishda innovatsion yondashuvlarning o'rni. Bugungi kunda dunyo miqyosida maktabgacha ta'limda quyidagi innovatsion yondashuvlar keng qo'llanilmoqda:

STEAM-ta'lim – fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyasi.

Montessori metodikasi – bolalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Reggio Emilia – bola ijodkorligini rivojlantiruvchi yondashuv.

Waldorf tizimi – tabiiylik va erkin ijod asosida ta'lim berish.

Bu metodlar O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida ham joriy etilmoqda. Innovatsion yondashuvlar nafaqat bolalarning rivojlanishiga, balki tarbiyachilarning professional o'sishiga ham xizmat qiladi.

5. Rivojlanish istiqbollari

Kelgusida maktabgacha ta'lim tizimi quyidagi ustuvor yo'nalishlarda rivojlanadi:

Davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish orqali yangi bog'chalar tashkil etish;

Ta'limni raqamlashtirish – barcha maktabgacha muassasalarda elektron nazorat va hisobot tizimini joriy etish;

Pedagoglar uchun masofaviy o'quv platformalarini yaratish;

Sifat monitoring tizimini ishlab chiqish va joriy etish;

Xalqaro tajriba almashuvini yo'lga qo'yish;

Bolalar uchun inklyuziv ta'lim sharoitlarini kengaytirish.

Mazkur chora-tadbirlar amalga oshirilgach, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimi xalqaro mezonlarga to'liq moslashadi.

Xulosa. Maktabgacha ta'limda sifat va samaradorlikni ta'minlash — bu nafaqat ta'lim tizimini takomillashtirish, balki jamiyatning kelajagi uchun poydevor yaratish demakdir. Bolaning ilk ta'lim bosqichida olgan bilim, tarbiya va ko'nikmalari uning butun hayoti davomida o'z aksini topadi.

Sifatli ta'lim — malakali pedagog, zamonaviy o'quv dasturi, qulay muhit va ota-onalar bilan samarali hamkorlik natijasidir. Shu bois maktabgacha ta'limni rivojlantirishda har bir komponent bir-birini to'ldiruvchi tizim sifatida ishlashi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha ta'lim sifatini oshirish to'g'risida"gi qarori, 2022-yil.
4. R. Jo'rayev, N. Mamatova. Maktabgacha ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.
5. O. Rahimova. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. A. Tursunov. Pedagogik innovatsiyalar va ta'lim sifati. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
7. UNESCO. Early Childhood Care and Education: Global Report. – Paris, 2021.

8. M. Xolmatova. Zamonaviy maktabgacha ta'limda pedagogik yondashuvlar. – Toshkent: Ilm Ziya, 2023.
- 9.Sh. Zokirov. Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2024.

